

Sygn.akt III AUa 795/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Bagiński

Sędziowie: Barbara Orechwa - Zawadzka

Dorota Elżbieta Zarzecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lutego 2021 r. w B.

sprawy z odwołania K. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość renty i wypłatę odsetek

na skutek apelacji wnioskodawcy K. J. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 października 2020 r. sygn. akt IV U 2842/19

oddala apelację.-

Barbara Orechwa – Zawadzka Sławomir Bagiński Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt III AUa 795/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 24 września 2019 r., w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 maja 2019 r., sygn. akt. IV U 371/18, przyznał K. J. (2) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r., ustalił wysokość świadczenia rentowego po waloryzacji za miesiąc wrzesień 2019 r. w kwocie 1.236,40 zł brutto (1.054,12 zł netto), ustalił wysokość wyrównania świadczenia rentowego za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 sierpnia 2019 r. oraz uwzględnił jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 1.100,00 zł brutto na podstawie ustawy z 4 kwietnia 2019 r. o jednorazowym świadczeniu pieniężnym (Dz. U. z 2019r., poz. 743). Łączna kwota wyrównania wraz ze świadczeniem rentowym wyniosła 22.777,70 zł brutto (18.439,71 zł netto).

Następnie decyzją z 20 grudnia 2019 r. organ rentowy na podstawie art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.) odmówił prawa do wypłaty odsetek.

Odwołujący K. J. (1) zaskarżył obie decyzje, domagając się ustalenia prawidłowej kwoty wyrównania należnego mu świadczenia oraz zapłaty odsetek za nieterminową realizację świadczenia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 7 października 2020 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. J. (1) miał ustalone prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 23 sierpnia 2017 r. do 31 marca 2018 r. Decyzją z 17 maja 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił mu prawa do kontynuacji renty. Na skutek złożonego odwołania Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 22 maja 2019 r. o sygn. akt. IV U 871/18, przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację ZUS.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 maja 2019 r., sygn. akt. IV U 371/18, Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 24 września 2019 r., wykonując ten wyrok, przyznał K. J. (2) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r., ustalił wysokość świadczenia rentowego po waloryzacji za wrzesień 2019 r. w kwocie 1.236,40 zł brutto (1.054,12 zł netto), ustalił wysokość wyrównania świadczenia rentowego za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 sierpnia 2019 r. oraz uwzględnił jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 1.100,00 zł brutto na podstawie ustawy z 4 kwietnia 2019 r. o jednorazowym świadczeniu pieniężnym (Dz. U. z 2019r., poz. 743). W decyzji wskazano, że łączna kwota wyrównania wraz ze świadczeniem rentowym wynosi 22.777,70 zł brutto (18.439,71 zł netto).

Decyzja z 24 września 2019 r. o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do renty na dalszy okres została wydana w terminie 30 dni od otrzymania w dniu 12 września 2019 r. prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 maja 2019 r., sygn. akt IV U 871/18. Wyrównanie świadczenia w kwocie wynikającej z decyzji zostało przekazane na rachunek bankowy 30 września 2019 r.

Pismem z 23 września 2019 r. K. J. (1) wniósł o wypłatę renty zgodnie z prawomocnym wyrokiem wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Organ rentowy pismem z 18 października 2019 r. poinformował odwołującego o wysokości wypłaconego świadczenia za poszczególne miesiące ze wskazaniem kwot brutto i neto. Następnie organ rentowy decyzją z 20 grudnia 2019 r. na podstawie art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do wypłaty odsetek.

W odwołaniu od powyższych decyzji K. J. (1) podnosił, że wyrównanie świadczenia zostało mu wypłacone w nieprawidłowej wysokości. Wskazał, że kwota świadczenia do wypłaty wynikająca z decyzji z 24 września 2019 r. wynosi 22.777,70 zł brutto, tj. 18.439,71 zł netto, natomiast z zestawienia przekazanego przez ZUS wynika, że kwota do wypłaty powinna wynosić 22.777,70 zł brutto, tj. 19.292,67 zł netto, co oznacza, że kwota z decyzji jest o 852,98 zł niższa.

Wobec wątpliwości co do prawidłowości ustalenia wysokości wyrównania świadczenia, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłej z zakresu księgowości, który ustalił, iż kwota do wypłaty wynikająca z decyzji z 24 września 2019 r. różni się od kwoty do wypłaty wynikającej z zestawienia przekazanego przez ZUS, ponieważ ulgę podatkową przy wypłacie można odliczyć tylko jeden raz. Całą ulgę wnioskodawca odzyska przy rozliczeniu rocznym. W tym celu musi złożyć korektę zeznania rocznego za 2018 i 2019 r. Opinia biegłej z zakresu księgowości nie była kwestionowana przez strony w drodze zarzutów do opinii, została również zaakceptowana przez Sąd Okręgowy.

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy w piśmie z 18 października 2019 r. wymienił kwoty świadczenia rentowego brutto oraz netto wraz z kwotą jednorazowego świadczenia pieniężnego w rozbiu na poszczególne miesiące za okres od kwietnia 2018 r. do września 2019 r. Wykazana w piśmie z dnia 18.10.2019 r. łącznie kwota świadczenia rentowego brutto wraz z kwotą jednorazowego świadczenia pieniężnego - jest zgodna z kwotą brutto wykazaną w zaskarżonej decyzji, tj. 22 777,70zł.

Natomiast wykazana w piśmie z 18 października 2019 r. kwota świadczenia rentowego netto z kwotą jednorazowego świadczenia pieniężnego netto (tj. 19.292,69 zł) różni się od kwoty netto wykazanej w zaskarżonej decyzji w wysokości 18.439,71 zł. Różnica wynosi 852,98 zł. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w miesiącu wypłaty, tj. we wrześniu 2019 r. możliwe

było zastosowania tylko jednej ulgi podatkowej. W piśmie z 18 października 2019 r. wykazano natomiast kwoty netto obliczone z uwzględnieniem ulgi podatkowej za każdy miesiąc. Stąd wynika różnica 852,98 zł. Należność z tego tytułu rozliczona zostanie w PIT-40 za 2019 r.

Sąd Okręgowy wyjaśnił również, że kwota wskazana w decyzji organu rentowego jest niższa o kwotę 9,75 zł netto / 12 zł brutto od kwoty wynikającej z opinii biegłej sądowej. Wynika to z tego, że do obliczenia wyrównania w kwocie 22.790,20 zł brutto biegła przyjęła kwotę za miesiąc sierpień i wrzesień 2018 r. obowiązującą po przeliczeniu świadczenia od 1 sierpnia 2018 r. (2x po 1242,65zł), natomiast przeliczenie to nastąpiło dopiero odrębną decyzją z 10 stycznia 2020 r. Należność za okres od 1 sierpnia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. została wypłacona wnioskodawcy wraz ze świadczeniem za styczeń 2020 r. Jeżeli do kwoty należności w wysokości 22.777,70 zł brutto, która została obliczona w wykonaniu wyroku Sądu Okręgowego z 22 maja 2019 r. dodamy wypłacone wraz ze świadczeniem za styczeń 2020 r. wyrównanie za sierpień i wrzesień 2018 r. ($2 \times 6,25 \text{ zł} = 12,50 \text{ zł}$, która odpowiada różnicy między kwotą świadczenia 1.242,65 zł a 1.236,40 zł), otrzymamy taką samą kwotę przysługujących należności, jaką obliczyła biegła, tj. 22.790,20 zł brutto ($22.777,70 \text{ zł} + 12,50 \text{ zł} = 22.790,20 \text{ zł}$).

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było również prawo ubezpieczonego do odsetek od wypłaconej przez organ rentowy renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r., które nastąpiło w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 22 maja 2019 r., sygn. akt. IV U 371/18.

Sąd pierwszej instancji powołał art. 118 ust. 1, 1a i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.) zgodnie z którym organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Inaczej mówiąc, oznacza to, iż chwilą, od której rozpoczyna bieg 30-dniowy termin do wydania decyzji jest rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień wnioskodawcy. Celem tak skonstruowanej regulacji jest zagwarantowanie ubezpieczonemu możliwie szybkiego uzyskania świadczenia bez zbędnego przedłużania postępowania w sprawie o jego nabycie. W przypadku uchybienia powyższemu terminowi, organ rentowy popada w zwłokę ze spełnieniem świadczenia, czego konsekwencją jest obowiązek zapłaty odsetek w ustawowej wysokości.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się do przepisów prawa cywilnego. Świadczenia należne w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, więc obowiązek zapłaty odsetek może wynikać tylko z ustawy. Przepis art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017r., poz. 1778) stanowi regulację szczególną względem przepisów kodeksu cywilnego, a jej odrębność polega przede wszystkim na ustaleniu obowiązku zapłaty odsetek tylko w wypadku zwłoki. Zwłoka w spełnieniu świadczenia, zwana także opóźnieniem kwalifikowanym, ma miejsce, gdy zobowiązany, pomimo istniejącego obowiązku, nie spełnia świadczenia w terminie, przy czym niedotrzymanie terminu jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2012 r., I UK 398/11; wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2011 r., II UK 22/11)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest zatem zobowiązany do wypłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego, wówczas gdy nie dokona - w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność - wypłaty świadczeń w terminach ich przyznawania i wypłacania, na co wskazuje treść powołanego art. 85 ustawy systemowej. Przepis ten stanowi, że jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd Okręgowy wskazał, że wprawdzie Sąd Okręgowy w Olsztynie wydając wyrok w sprawie IV U 871/18 nie orzekł o winie organu rentowego, należy jednak zgodzić się ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 marca 2011 r., w sprawie I UZP 2/11, zgodnie z którym brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Jednocześnie Sąd Okręgowy podkreślił, że wprawdzie zgodnie z cytowanym art. 118 ust. 1 i 1a ustawy emerytalnej organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, to jednak w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (przede wszystkim sądu ubezpieczeń społecznych) za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Przytoczonych przepisów nie można jednakże interpretować w oderwaniu od utrwalonego w tym zakresie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07, który rozstrzygał o zgodności art. 118 ust. 1a z Konstytucją. W uzasadnieniu powołanego wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie "wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności" z art. 118 ust. 1a należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

W podobny sposób interpretuje cyt. art. 118 ust. 1a Sąd Najwyższy. W jego orzecznictwie przyjmuje się, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2004 r., II UK 485/03). W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, Sąd Najwyższy przyjął, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, że wówczas, gdy organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu.

Nadto w uzasadnieniu wyroku z 21 czerwca 2012 r., w sprawie III UK 110/11, Sąd Najwyższy wywodził, że w celu ustalenia, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy podkreślił jednak konieczność uwzględnienia tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi

rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009 roku, I UK 345/08).

Sąd Okręgowy ocenił, że organ rentowy na dzień wydania decyzji 17 maja 2018 r. odmawiającej K. J. (1) prawa do kontynuacji renty, wprawdzie poczynił nieprawidłowe ustalenia co do oceny niezdolności skarżącego do pracy, to jednak poczynił je w oparciu o materiał dowodowy, którym wówczas dysponował, który był niezwykle ocenny, o czym świadczy przebieg postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie o sygn. akt. IV U 871/18. W tej sytuacji zasadne jest przyjęcie, że opóźnienie w wypłacie odwołującemu świadczenia rentowego jest następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności.

Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony nie wykazał w postępowaniu administracyjnym wszystkich przesłanek niezbędnych do przyznania jej świadczenia, a zatem opóźnienie w wypłacie renty nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność w rozumieniu art. 85 ustawy systemowej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniosła żona K. J. (1), działając jako jego pełnomocnik. Zaskarżyła powyższy wyrok w całości i wniosła o zmianę wyroku i przyznanie odwołującemu prawa do odsetek oraz o ustalenie prawidłowej kwoty świadczenia.

W ocenie skarżącej, organ rentowy mógł ustalić prawo do renty w toku swojego postępowania. Wskazała, że zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja lekarska ZUS wydali swoje orzeczenia na podstawie badania ubezpieczonego i przedłożonej przez niego dokumentacji lekarskiej. Takim samym materiałem dowodowym dysponowali biegli, których powołał Sąd Okręgowy. Skarżąca podkreśliła, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym nie pojawiła się żadna nowa dokumentacja medyczna. Powołani biegli wydali swoje opinie również na podstawie badania ubezpieczonego i na podstawie tej samej dokumentacji medycznej, którą dysponowali orzecznicy ZUS. Zdaniem skarżącej organ rentowy na dzień wydania decyzji poczynił nieprawidłowe ustalenia, co do oceny niezdolności ubezpieczonego do pracy, zatem ponosi odpowiedzialność za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych.

Odnosząc się do wysokości wypłaconej renty skarżąca wskazała, że nadal nie rozumie z jakich powodów powstała niedopłata świadczenia w wysokości 852,98 zł, nie wie o jaką ulgę podatkową chodzi i kto ją zastosował i nie wie na czym miałyby polegać rozliczenie należności w PIT-40.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Ustalenia te są zgodne z treścią materiału dowodowego ocenionego w granicach zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował też przepisy prawa materialnego. Sąd pierwszej instancji trafnie wywiódł, iż świadczenie rentowe zostało K. J. (1) wypłacone w prawidłowej wysokości oraz brak jest podstaw do przyznania odsetek. Apelacja nie zawierała argumentów, które mogłyby wpłynąć na zmianę zaskarżonego wyroku. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, dokonane przez sąd pierwszej instancji, uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98).

W niniejszej sprawie przedmiotem weryfikacji Sądu Okręgowego były dwie decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. Pierwsza z 24 września 2019 r., którą organ rentowy w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 maja 2019 r., sygn. akt. IV U 371/18, przyznał K. J. (2) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r. oraz określił, że łączna kwota wyrównania świadczenia wynosi 22.777,70 zł brutto (18.439,71 zł netto), oraz druga, z 20 grudnia 2019 r. odmawiająca prawa do wypłaty odsetek.

Odwołujący podnosił, że zaległe świadczenie zostało mu wypłacone w zaniżonej kwocie, domagał się dopłaty 852,98 zł oraz przyznania prawa do wypłaty odsetek.

Przypomnieć jedynie należy, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 17 maja 2018 r. odmówił K. J. (1) prawa do kontynuacji renty. Decyzja ta została poddana weryfikacji sądowej. Wyrokiem z 22 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie o sygn. akt. IV U 871/18, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r. Apelacja organu rentowego od tego wyroku została oddalona wyrokiem z 14 sierpnia 2019 r. (sygn. akt III AUa 416/19). 12 września 2019 r. organ rentowy otrzymał odpis prawomocnego wyroku. Wykonując wyrok Sądu Okręgowego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję z 24 września 2019 r., przyznającą wnioskodawcy świadczenie od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r.

Odnosząc się do roszczenia K. J. (1) o wypłatę odsetek, wskazać należy, że wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 22 maja 2019 r. w sprawie o sygn. akt. IV U 871/18 nie zawierał rozstrzygnięcia o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (przyznającej K. J. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dalszy okres). Brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie pozbawia ubezpieczonego ewentualnego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11), ale z drugiej strony nie jest też wyrazem uznania przez ten sąd odpowiedzialności organu rentowego.

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności. W korelacji z powyższą normą pozostaje przepis art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym uregulowaniem organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego (ust. 1a). Stosownie do treści art. 118 ust. 4 tej ustawy, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1 - 3 stosuje się odpowiednio. Z przedstawionego stanu prawnego wynika, iż jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza natomiast dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę (wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08). Obowiązek świadczenia odsetek po stronie ZUS powstaje zatem w przypadku, gdy organ rentowy miał możliwość ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty w określonej wysokości, a nie wykonał swego obowiązku, mimo upływu 30 dni od chwili powzięcia koniecznych wiadomości.

Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia rentowego lub emerytalnego uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym

terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Biorąc pod uwagę sporną w sprawie o prawo do renty okoliczność faktyczną, jaką było istnienie u skarżącego niezdolności do pracy, istotne w kontekście prawa do odsetek jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do wyjaśnienia tej okoliczności warunkującej prawo do świadczenia.

W postępowaniu przed organem rentowym ustalenie istnienia u ubezpieczonego niezdolności do pracy może być dokonane wyłącznie na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika. W myśl art. 14 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, oceny niezdolności do pracy dokonuje bowiem w formie orzeczenia lekarz orzecznik Zakładu, a zgodnie z art. 14 ust. 3 tej ustawy, orzeczenie lekarza orzecznika albo orzeczenie komisji lekarskiej stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń przewidzianych w ustawie, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Nie budzi wątpliwości, że ocena zdolności K. J. (1) do pracy została powierzona lekarzowi orzecznikowi, a następnie komisji lekarskiej, a orzeczenie tej komisji lekarskiej co do zdolności ubezpieczonego do pracy stanowiło podstawę odmowy prawa do świadczenia w postępowaniu przed organem rentowym. Organ rentowy w ramach swoich kompetencji poczynił więc wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił okoliczności konieczne do wydania decyzji. Nie można przy tym zapominać, że po przebytych w 2016 r. wypadku K. J. (1) powrócił od pracy na dotychczasowym stanowisku. Zdolność do pracy K. J. (1) była wówczas oceniana przez lekarza medycyny pracy, który orzeczeniem z 23 sierpnia 2017 r. dopuścił go do pracy na stanowisku operatora maszyn obróbki szkła. Orzeczenie było wydane na okres 1 roku.

Zmiana decyzji odmawiającej renty w postępowaniu odwoławczym była więc uzasadniona ustaleniami faktycznymi, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, bo zostały dokonane na podstawie dowodów niedostępnych temu organowi, tj. opinii biegłego lekarza ortopedy M. S. (k. 20-23 akt sądowych IV U 871/18, III AUa 416/19), opinii biegłego lekarza ortopedy B. K. (k. 54-55 akt j.w.) oraz opinii biegłej z zakresu medycyny pracy D. S. (k. 95-103 akt j.w.). Dopiero po dokonaniu przez Sąd Okręgowy oceny zebranego w tym postępowaniu materiału dowodowego, skonfrontowaniu ze sobą dwóch sprzecznych opinii biegłych lekarzy ortopedów, Sąd Okręgowy ostatecznie uznał, że decydujące dla prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie powinny być opinie biegłego lekarza ortopedy M. S. oraz biegłego lekarza medycyny pracy, który posiada dodatkową wiedzę na temat warunków pracy, obowiązków na danym stanowisku i wymagań jakie powinien spełniać pracownik, by móc te pracę świadczyć. Słusznie zatem sąd pierwszej instancji podnosił, że zebrany materiał dowodowy w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie o sygn. akt. IV U 871/18, był niezwykle ocenny i wymagał rozważenia, który z dowodów zasługuje na wyższą moc dowodową i dlaczego.

Przede wszystkim jednak należy zwrócić uwagę na okoliczność, że dokumentacja lekarska i zdarzenia chorobowe, które miały miejsce po wydaniu decyzji z 17 maja 2018 r. miały istotny wpływ na stwierdzenie niezdolności do pracy przez biegłą z zakresu medycyny pracy (opinia w aktach sprawy IV U 871/18 k. 95-103). Biegła powołała się m. in. na:

- orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z 16.08.2018 r.;
- historię choroby z poradni rehabilitacyjnej wskazującej m. in. na wizytę 19.07.2018 r. oraz zabiegi fizjoterapeutyczne od 2.12.2018 r. do 13.12.2018 r.;
- zaświadczenie specjalisty z zakresu rehabilitacji z 18.07.2018 r.;
- historię choroby z kliniki ortopedycznej wizyta 18.07.2018 r. 29.08.2018 r. 12.09.2018 z opisami stwierdzonego wówczas rozpoznania.

Część z tych okoliczności miała istotne znaczenie dla konkluzji uzasadnienia opinii (akapit 2 i 3 opinii k. 103).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w takiej sytuacji nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Chociaż bowiem orzeczenie w sprawie

z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter ustalający, tzn. że prawo ubezpieczonego do renty istniało również w dacie wydania przez ZUS decyzji odmownej, to obowiązek świadczenia po stronie organu rentowego powstał dopiero od chwili ostatecznego rozstrzygnięcia sporu. Odpowiednie dowody istnienia niezdolności do pracy zostały zgromadzone bowiem w postępowaniu sądowym o sygn. akt. IV U 871/18, po uprawomocnieniu się wyroku z 22 maja 2019 r. zmieniającego zaskarżoną decyzję i przyznającego ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2020 r. W tej sytuacji Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że organ rentowy w ramach przysługujących mu kompetencji nie miał możliwości przyznania odwołującemu prawa do świadczenia wcześniej niż w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 22 maja 2019 r., a zatem nie można uznać, iż popadł w opóźnienie w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy systemowej, wydając stosowną decyzję 24 września 2019 r. Decyzja z 20 grudnia 2019 r. o odmowie prawa do wypłaty odsetek była zatem prawidłowa.

Przechodząc do zaskarżonej decyzji z 24 września 2019 r. i zarzutu, że zaległe świadczenie zostało K. J. (1) wypłacone w zaniżonej o 852,98 zł kwocie, wskazać należy, że postępowanie dowodowe przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, jak i ocena sądu drugiej instancji sprowadza się do wyjaśnienia, czy organ rentowy w sposób prawidłowy, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustalił odwołującemu wysokość wyrównania świadczenia rentowego za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 sierpnia 2019 r. z uwzględnieniem jednorazowego świadczenia pieniężnego w łącznej kwocie brutto. Natomiast kwestia wysokości zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych może być rozpatrywana w postępowaniu podatkowym.

Tym niemniej wskazać należy, że wypłacając świadczenie wraz z wyrównaniem organ rentowy prawidłowo pobrał zaliczkę na podatek dochodowy. W 2019 r. zaliczkę należało obliczyć w wysokości 18% przychodu wypłaconego w danym miesiącu (zob. art. 32 ust. 1 w zw. z art. 34 ust. 2 zd. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych <Dz.U.2020.1426 j.t.> w brzmieniu obowiązującym, w 2019 r.). Od zaliczki wypłacanej w danym miesiącu Płatnik (ZUS) może odliczyć 1/12 kwoty określonej w art. 27 ust. 1b pkt 2. (zob. 32 ust. 3 w zw. z art. 34 ust. 2 ww. ustawy). W 2019 r. kwota określona w art. 27 ust. 1b pkt 2 wynosiła 556,02 zł, czyli 46,34 zł miesięcznie.

Gdyby świadczenie było wypłacane co miesiąc zaliczka na podatek dochodowy byłaby pomniejszana w każdym miesiącu o 46,34 zł. Skoro renta została wypłacona jednorazowo, to zaliczkę na podatek dochodowy można było pomniejszyć tylko jednorazowo o 46,34 zł. Nie powoduje to zmniejszenia świadczenia netto w ujęciu rocznym, ponieważ cała kwota podlegająca odliczeniu od podatku (556,02 zł bądź inna kwota określona w art. 27 ust. 1a ww. ustawy) jest ujmowana w rozliczeniu rocznym.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Barbara Orechwa-Zawadzka Sławomir Bagiński Dorota Elżbieta-Zarzecka